

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 19/94-67

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne na neverejnom zasadnutí vo veci navrhovateľa Hnutia za prosperujúce Česko + Slovensko, zastúpeného komerčným právnikom JUDr. Vladimírom Peldom, o sťažnosti, pre nezákonnosť: volieb do Národnej rady Slovenskej republiky konaných v dňoch 30. septembra a 1. októbra 1994 na celom území Slovenskej republiky dňa 2. novembra 1994 takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Hnutia za prosperujúce Česko + Slovensko sa z a m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Hnutie za prosperujúce Česko + Slovensko zaslalo dňa 14. 10. 1994 na ústavný súd podanie, ktoré označilo ako sťažnosť: pre porušenie volebného zákona, ktorého sa dopustila Slovenská televízia. Hnutie za prosperujúce Česko + Slovensko sa podaním dožadovalo, aby ústavný súd preskúmal výsledky volieb a v prípade zistenia porušenia volebného zákona zo strany Slovenskej televízie vypísal nové voľby do Národnej rady Slovenskej republiky.

Ústavný súd Slovenskej republiky zistil, že podanie nespĺňa všeobecné, ani osobitné

náležitosti volebnej sťažnosti predpísané zákonom č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov. Preto 18. októbra 1994 vyzval predsedu Hnutia za prosperujúce Česko + Slovensko [REDACTED] k doplneniu podania.

Hnutie za prosperujúce Česko + Slovensko ako svoju adresu uvádza P. O. Box v Prešove s telefaxom predsedu Praha 804 089. Na výzvu ústavného súdu Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky listom číslo 203/2-94/02331 zo dňa 24. 10. 1994 potvrdilo, že Hnutie za prosperujúce Česko + Slovensko je registrované podľa zák. č. 424/1991 Zb. o združovaní v politických stranách a v politických hnutiach, v znení neskorších predpisov a sídlo má v Bratislave. Napriek uvedeným skutočnostiam doručenie výzvy na doplnenie podania nebolo v obvyklej dobe vykázané. (Doručenka o prevzatí výzvy na doplnenie podania bola ústavnému súdu vrátená dňa 31. 10. 1994, pričom doručenie adresátovi je na nej vykázané dňa 27. 10. 1994.) Z uvedeného dôvodu ústavný súd faxom doručil výzvu na pražské telefónne číslo s poučením o účinkoch uplynutia lehoty určenej dňom a hodinou na doplnenie podania. Na základe tejto výzvy doručilo dňa 28. 10. 1994 o 10.00 hod. Hnutie za prosperujúce Česko + Slovensko osobne na Ústavný súd Slovenskej republiky písomné doplnenie podania zo dňa 14. 10. 1994, v ktorom ním napádajú voľby na celom území Slovenskej republiky.

Hnutie za prosperujúce Česko + Slovensko v svojom doplnení sťažnosti namieta nerovnomerné rozdelenie vysielačieho času Slovenskou televíziou v dňoch 10., 11. a 18. septembra 1994, keď „tzv. parlamentné strany - HZDS, SNS, KDĽ, Spoločná voľba, DÚ a Maďarská koalícia mali po 9+9+13 minút vysielačieho času, teda spolu 31 minút, zatiaľ čo ostatné strany a hnutia vrátane HZPČS mali 17. a 25. septembra 1994 po 9 minút vysielačieho času, teda spolu 18 minút, takže rozdiel v prospech tzv. parlamentných strán - HZDS, SNS, KDĽ, Spoločná voľba, DÚ, Maďarská koalícia činil 13 minút“. Týmto postupom STV sa HZPČS cítilo poškodené, v dôsledku čoho protestovalo u Slovenskej volebnej komisii, ktorá protest prijala, „ale nezabezpečila plnú realizáciu nápravy u STV“, čím bolo porušené ust. § 23 ods. 2 volebného zákona. HZPČS ďalej namieta, že vysielačie časy v STV neboli žrebované.

K porušeniu volebného zákona v ust. § 23 ods. 6 došlo podľa vyjadrenia HZPČS aj ďalším konaním STV, ktorá v dňoch 27., 28. a 30. 9. 1994 postupne odvysielala prejav Ivana Gašparoviča, Jozefa Moravčíka a Vladimíra Mečiara, pričom všetky vystúpenia boli skrytou kampaňou pre stranu menovaných predstaviteľov. Na základe týchto skutočností HZPČS žiada ÚS SR o preskúmanie výsledkov volieb a v prípade, že ÚS SR potvrdí stanovisko SVK, že bol porušený zákon, žiada vypísať nové voľby do Národnej rady SR.

Toho istého dňa o 14.10 hod. Hnutie za prosperujúce Česko + Slovensko osobne doručilo písomnú zmenu a doplnenie podania, v ktorom žiada ústavný súd, aby anuloval platnosť; volieb do Národnej rady Slovenskej republiky a dal podnet Národnej rade Slovenskej republiky na vypísanie nových volieb do Národnej rady Slovenskej republiky. V konečnej podobe teda navrhovateľ žiadal Ústavný súd Slovenskej republiky „o preskúmanie výsledkov volieb a v prípade, že ÚS SR potvrdí stanovisko SVK, že bol porušený Volebný zákon, ÚS SR nech vydá prehlásenie, ktorým anuluje platnosť volieb do NR SR a dá podnet NR SR na vypísanie nových volieb do NR SR.“

Dňa 31. 10. 1994 doručilo HZPČS Ústavnému súdu Slovenskej republiky plnú moc pre JUDr. Vladimíra Peldu, komerčného právnik, na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom.

II.

Ústavný súd podľa § 61 zákona č. 38/1993 Z. z. upovedomil o volebnej sťažnosti ostatné politické strany, ktoré vo voľbách získali zastúpenie v Národnej rade Slovenskej republiky a určil im päťdňovú lehotu pre uplatnenie svojho práva vyjadriť sa k tejto volebnej sťažnosti.

Kresťansko-demokratické hnutie, Slovenská národná strana, Strana zelených na Slovensku a Združenie robotníkov Slovenska vo svojich stanoviskách uvádzajú, že vystúpenia politických predstaviteľov neovplyvnili celkové výsledky volieb, ani konkrétne

výsledky dosiahnuté Hnutím za prosperujúce Česko + Slovensko. Ostatné politické strany a hnutia ústavnému súdu svoje stanoviská nezaslali.

Ústavný súd Slovenskej republiky listom zo dňa 18. 10. 1994 požiadal o vyjadrenie riaditeľa Slovenskej televízie a predsedu Rady STV k skutočnostiam uvádzaným vo volebnej sťažnosti Hnutím za prosperujúce Česko + Slovensko.

III.

Podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky: „Ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb do Národnej rady Slovenskej republiky a do orgánov územnej samosprávy.“

V konaní o ústavnosti volieb ústavný súd preskúmava dodržanie ustanovení čl. 30 a čl. 31 ústavy.

Podľa čl. 30 ústavy:

„(1) Občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov.

(2) Voľby sa musia konať v lehotách nepresahujúcich pravidelné volebné obdobie ustanovené zákonom.

(3) Volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky výkonu volebného práva ustanoví zákon.

(4) Občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.“

Podľa čl. 31 ústavy: „Zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.“

V konaní o zákonnosti volieb ústavný súd preskúmava dodržanie volebného zákona,

ako aj dodržanie všetkých ďalších ustanovení o voľbách upravených v právnom predpise so silou zákona.

V konaní o sťažnosti pre nezákonnosť výsledkov volieb podanej podľa § 63 ods. 1 písm. b) zákona č. 38/1993 Z. z. ústavný súd preskúmava, či porušením zákona bol ovplyvnený výsledok volieb. V konaní o sťažnosti pre nezákonnosť volieb podanej podľa § 63 ods. 1 písm. a) zákona č. 38/1993 Z. z. ústavný súd sa zaoberá každým namietaným nezákonným konaním. Hnutie za prosperujúce Česko + Slovensko podalo volebnú sťažnosť -podľa § 63 ods. 1 písm. a) zákona č. 38/1993 Z. z.

Podľa volebného zákona možno voľby uskutočnené v dňoch 30. 9. a 1. 10. 1994 chápať v užšom a v širšom zmysle. Toto rozlišovanie vyplýva z viacerých ustanovení volebného zákona.

V užšom zmysle za voľby pokladá sa samotné konanie (výkon) volieb od otvorenia volebných miestností až do uverejnenia celkových výsledkov volieb a podpísania zápisnice o výsledku volieb Slovenskou volebnou komisiou (§ 13 ods. 2 písm. e), § 44 ods. 3 volebného zákona). Ponímanie volieb v užšom zmysle má právny základ v znení ustanovenia § 1 volebného zákona (Voľby do Národnej rady SR sa konajú ... hlasovaním) a § 9 ods. 1 zákona (Voľby ... sa konajú ...), ako aj v systematickom výklade volebného zákona (šiesta časť zákona a jej nadpis „Voľby“).

Voľby v širšom zmysle zahŕňajú aj prípravu na voľby, vrátane navrhovania registrácie a kontroly kandidátnych listín a obstarávania podpisov na petície podľa § 17 ods. 1 písm. b) volebného zákona. Pre širší výklad volieb svedčia napr. aj dve ustanovenia šiestej časti volebného zákona o časových údajoch pred konaním volieb, a to § 24 ods. 1 (Deň volieb vyhlasuje predseda Národnej rady SR najneskôr 80 dní pred ich konaním) a § 25 volebného zákona (obec najneskôr do 15 dní pred dňom volieb určí čas a miesto konania volieb v obci). Podľa interpretačnej zásady, že zákony sa majú vykladať a aplikovať predovšetkým podľa ich zmyslu, v konaní pred ústavným súdom o neplatnosti volieb sa chráni ústavnosť a zákonnosť volieb v širšom zmysle, zahŕňajúcom nielen výkon

volieb, ale aj ich prípravu.

Volebná sťažnosť Hnutia za prosperujúce Česko + Slovensko o neplatnosti volieb do Národnej rady Slovenskej republiky namieta nezákonnosť volieb do Národnej rady Slovenskej republiky v širšom zmysle.

Na voľbách sa zúčastňujú voliči, politické strany a hnutia a kandidáti uchádzajúci sa o zvolenie. Právne významné je aj správanie subjektov zabezpečujúcich voľby (volebné komisie, hromadné informačné prostriedky poskytujúce vysielací čas podľa § 23 ods. 2 a 6 volebného zákona a pod.). Subjekty zabezpečujúce voľby plnením svojich povinností vytvárajú podmienky pre ústavou chránenú súťaž politických síl a zákonnosť volieb. Protiprávnym správaním subjektov zúčastnených na voľbách, ako aj subjektov zabezpečujúcich voľby, sa môže ohroziť alebo porušiť ústavnosť, a zákonnosť volieb. Hnutie za prosperujúce Česko + Slovensko namieta porušenie volebného zákona subjektom zabezpečujúcim voľby (Slovenská televízia) v období prípravy volieb, ako aj porušením volebného zákona predstaviteľmi subjektov zúčastnených na voľbách.

Pre jednotlivé štádiá prípravy a priebehu volieb a podľa povahy protiprávnosti zákon priznáva právomoc odstrániť dôsledky protiprávnosti správania subjektov zúčastnených na voľbách alebo zabezpečujúcich voľby. Podľa § 18 a g 19 volebného zákona protiprávnosť spätú s predložením kandidátnych listín musia odstrániť volebné komisie. Podľa § 8 volebného zákona protiprávnosť vzniknutú v zozname voličov musí odstrániť obec alebo okresné súdy. Právomoc ústavného súdu vo vzťahu k nezákonnosti volieb vymedzuje zákon č. 3 8/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov.

Podľa § 63 ods. 1 zák. č. 38/1993 Z. z.: „Ústavný súd môže

- a) vyhlásiť voľby za neplatné,
- b) zrušiť napadnutý výsledok volieb,
- c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený,
- d) sťažnosť zamietnuť..“

Hnutie za prosperujúce Česko + Slovensko volebnou sťažnosťou žiada, aby ústavný súd uplatnil právomoc, ktorú mu priznáva § 63 ods. 1 písm. a) zákona č. 38/1993 Z. z. a vyhlásil voľby do Národnej rady SR za neplatné. Túto požiadavku navrhovateľ doplnil nad rámec zákona, „aby ústavný súd preskúmal výsledky volieb“. Ústavný súd nemôže akceptovať tú časť volebnej sťažnosti, v ktorej sa žiada o preskúmanie výsledkov volieb, lebo podľa článku 2 ods. 2 ústavy „Štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.“ Preskúmanie výsledku volieb zákon do právomoci ústavného súdu neustanovuje. Preto ústavný súd konal iba o požiadavke smerujúcej k vyhláseniu volieb za neplatné. Dôvodov, ktoré sa vo volebnej sťažnosti uvádzajú v prospech uvedenej požiadavky, je viac. Prvý z nich sa odvoláva na porušenie ustanovenia § 23 ods. 2 volebného zákona tým, že vysielacie časy pre vystúpenia politických strán a hnutí v Slovenskej televízii neboli žrebované, ako aj tým, že „parlamentné strany“ - HZDS, SNS, KDH, Spoločná voľba, DU a Maďarská koalícia mali 9+9+13 minút vysielacieho času, teda spolu 31 minút, zatiaľ čo ostatné strany a hnutia vrátane HZPČS mali 17. a 25. septembra 1994 po 9 minút vysielacieho času, teda spolu 18 minút. Proti poškodeniu na vysielacom čase navrhovateľ protestoval u Slovenskej volebnej komisie, ale tá „nezabezpečila plnú realizáciu nápravy u Slovenskej televízie“.

Podľa § 23 ods. 2 volebného zákona:

„V čase volebnej kampane má každá kandidujúca politická strana zabezpečený rovnaký prístup k hromadným informačným prostriedkom a iným službám štátu a územnej samosprávy. V rámci vysielacích okruhov rozhlasu a televízie je pre volebnú kampaň vyhradených celkom 21 hodín vysielacieho času, ktoré sa rozdelia rovnomerne medzi kandidujúce politické strany tak, aby určením času vysielania nebola žiadna z politických strán znevýhodnená; termíny vysielacích časov sa rozdelia žrebom. Zodpovednosť: za obsah týchto relácií majú politické strany. Volebná kampaň v rozhlasovom a televíznom vysielaní držiteľov licencií nie je dovolená.“ Navrhovateľ v tejto časti volebnej sťažnosti namietal nečinnosť subjektov zabezpečujúcich voľby, ktorá znamenala porušenie volebného zákona. Preto ústavný súd podľa § 31 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. požiadal Slovenskú televíziu ako verejnoprávnu inštitúciu o podklady dôležité pre rozhodnutie o tejto časti volebnej

sťažnosti. Na otázky ústavného súdu ústredný riaditeľ Slovenskej televízie uviedol:

„1. Celkový rozsah vysielacieho času vyhradeného na volebnú kampaň kandidujúcim politickým subjektom určuje zákon č. 80/1990 2. z. o voľbách do NR SR v znení doplňujúcich predpisov. Zoznam subjektov kandidujúcich vo voľbách oznámila Slovenskej televízii Slovenská volebná komisia dňa 16. 8. 1994.

Dňa 17. 8. t. r. sa za prítomnosti notára [REDAKOVANÉ] v sídle Slovenskej televízie v Mlynskej doline v Bratislave uskutočnilo žrebovanie poradia politických subjektov podľa zoznamu Slovenskej volebnej komisie za účelom určenia poradia, podľa ktorého následne politické subjekty rezervovali svoje umiestnenie o minútáž svojej predvolebnej kampane podľa vlastného rozhodnutia. O tomto akte je napísaná notárska zápisnica, ktorej prílohou sú rezervačné listy na jednotlivé dni vysielania v zákonom určenom čase od 7. 9. do 27. 9. 1994 (notárska zápisnica tvorila prílohu vyjadrenia ústredného riaditeľa a je súčasťou spisu vedeného na ústavnom súde).

2. Každý politický subjekt uvedený v zozname Slovenskej volebnej komisie a zúčastnený v žrebovaní mal k dispozícii 70 minút vysielacieho času, ktorý využil podľa vlastného uváženia vecnej pripravenosti i finančných možností. Slovenská televízia neskúmala, prečo niektoré subjekty nevyužili celý ponúkaný čas 70 minút ani v čase žrebovania a rezervovania, ani potom, takže dôvody nevyužitia nepozná.

3. Politickými subjektami nevyužitý vysielací čas určený na predvolebnú kampaň Slovenská televízia po dohode so Slovenskou volebnou komisiou využila na vysielanie „Občianskeho servisu“, ktorý obsahoval informácie súvisiace s priebehom organizovania volieb pripravované pracovníkmi Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

4. Hnutie za prosperujúce Česko + Slovensko malo na predvolebnú kampaň k dispozícii vo vysielacom čase STV rovnako ako aj všetky ostatné subjekty 70 minút. Listom zo dňa 12. 8. t. r. však oznámilo, že ponúkaný čas na volebnú kampaň nevyužije, nakoľko nedostalo na voľby finančné prostriedky v podobe štátnej pôžičky.

Pred koncom volebnej kampane sa však do kancelárie pre styk s politickými subjektami - Voľby 94 dostavil poverený zástupca tohoto Hnutia s tým, že Hnutie má záujem o vysielanie predvolebného šotu. Kancelária jeho požiadavke plne vyhověla a doručený šot STV vysielala podľa želania Hnutia v neobsadenom voľnom vysielacom čase určenom na kampaň ešte 7 krát.“

Pretože vyjadrenie STV neobsahovalo odpovede na všetky otázky dôležité pre rozhodnutie o tom, či v období prípravy volieb došlo k porušeniu § 23 ods. 2 volebného zákona, ústavný súd urobil novú výzvu Slovenskej televízii dňa 28. 9. 1994. Vyjadrenie STV na opakovanú výzvu na Ústavný súd Slovenskej republiky došlo 2. 11. 1994. Uvádza sa v ňom, že oznámenie o vzdaní sa účasti HZPČS na predvolebnej kampani STV jej bolo oznámené listom z 12. 8. 1994 s obsahom:

„Hnutie za prosperujúce Česko + Slovensko vzhľadom k tomu, že nedostalo štátnu pôžičku na voľby, nemôže sa účastniť; platenej predvolebnej kampane v STV.

Samozrejme sme pripravení účastniť sa diskusných programov, ktoré predpokladáme nemusí politický subjekt hradil. Pre mimoparlamentné strany a hnutia, zavedenie platieb za vysielanie predvolebných šotov je diskriminačné a nedáva rovnaké podmienky pre volebnú súťaž.“

STV vo svojom vyjadrení tiež uviedla, že dňa 7. 9. 1994 po telefonickom informácii [REDAKOVANÉ], vedúceho kancelárie pre styk s politickými subjektami - Voľby 1994, zaslal predseda Hnutia p. L. Olejár Slovenskej televízii faxom objednávku na odvysielanie predvolebných šotov. Podrobnosti boli dohodnuté s p. [REDAKOVANÉ] ktorý dňa 13. 9. 1994 uhradil osobne v pokladnici STV aj platbu za ich odvysielanie.

K otázke relácií Okružly stôl STV uviedla:

„Prvá relácia sa uskutočnila 10. 9. 1994. Zúčastnili sa na nej zástupcovia Demokratickej strany, Demokratickej únie Slovenska, koalície Hnutie za demokratické Slovensko a Roľníckej strany Slovenska, Kresťanskej sociálnej únie Slovenska, Kresťansko-demokratického hnutia, Maďarskej koalície, Slovenskej národnej strany, Spoločnej voľby a Združenia robotníkov Slovenska.

Druhá relácia sa uskutočnila 11. 9. 1994. Zúčastnili sa na nej zástupcovia rovnakých politických subjektov.

Tretia relácia sa uskutočnila 17. 9. 1994. Jej účastníkmi boli: Hnutie za prosperujúce Česko + Slovensko, Komunistická strana Slovenska, Liberáli, Nové Slovensko, Sociálno demokratická strana Slovenska, Strana proti korupcii..., Reálna sociálnodemokratická strana

Slovákov, ROI v Slovenskej republike, Združenie pre republiku - Republikáni.

Štvrtá relácia sa uskutočnila 18. 9. 1994. Participovali Demokratická únia Slovenska, Koalícia HZDS a RS na Slovensku, KDH, Maďarská koalícia, SNS a Spoločná voľba.

Všetky štyri relácie trvali vždy 90 minút.

Slovenská volebná komisia na svojom štvrtom zasadaní dňa 20. 9. 1994 riešila sťažnosti niektorých politických subjektov na nerovnomerné zastúpenie strán a - «uložila STV, aby umožnila politickým subjektom, ktoré nedostali rovnakú príležitosť vystúpiť, vo vysielaní STV v rámci tzv. „okrúhlych stolov“, odvysielať, do 25. 9. t. r. nový okrúhly stôl s tematikou zhodnou s predchádzajúcimi okrúhlymi stolmi, s poskytnutím rovnakého časového priestoru pre tieto politické subjekty.» Kópiu tohto rozhodnutia SVK zo dňa 20. 9. prikladáme.

Slovenská televízia odvysielala 25. 9. piaty Okrúhly stôl v rozsahu 18 0 minút, ktorým uvedené rozhodnutie splnila. Pozvali sme zástupcov Hnutia za prosperujúce Česko + Slovensko, Komunistickej strany Slovenska, Liberálov, Nového Slovenska, Sociálnej demokracie, Strany proti korupcii..., Reálnej sociálnodemokratickej strany Slovákov, Rómskej občianskej iniciatívy v Slovenskej republike, Združenia pre republiku - Republikánov, Združenia robotníkov Slovenska, Demokratickej strany, Kresťanskej sociálnej únie.“

O tejto časti volebnej sťažnosti ústavný súd uzavrel, že k porušeniu § 23 ods. 2 volebného zákona nedošlo zanedbaním žrebovania vysielacieho času, lebo ústavnému súdu predložená zápisnica o žrebovaní je dôkazom opaku. Politické strany a hnutia zúčastnené vo voľbách dostali na svoju prezentáciu v Slovenskej televízii viac času, než uvádza navrhovateľ, ktorý vlastným zavinením nevyužil vyžrebovaný vysielací čas spôsobom, ktorý mu pôvodne priznal žreb.

Ako ďalší dôvod volebnej sťažnosti navrhovateľ uvádza, že „v období 48 hodín pred začatím volieb a v prvý deň volieb, t. j. v dňoch 27., 28. a 30. septembra 1994 STV vysielala postupne:

a) prejav predstaviteľa HZDS Ivana Gašparoviča dňa 27. 9. 1994 po večerných Aktualitách (asi o 19,50), ktorý bol skrytou predvolebnou kampaňou pre HZDS, pričom

prejav trval asi 10 minút;

b) obdobne po večerných Aktualitách (asi o 19,50) dňa 28. 9. 19 94 vysielala STV prejav predstaviteľa DÔ Jozefa Moravčíka, ktorý trval asi 10 minút a bol skrytou predvolebnou kampaňou DÚ;

c) prvý deň volieb 30. 9. 1994 vysielala STV asi 3 minútový „prejav“ predsedu HZDS Vladimíra Mečiara z inscenovanej príhody odopretia voliť občanovi, ktorý na rozdiel od ostatných občanov nepovažoval za potrebné presvedčiť sa o jeho zapísaní do volebných záznamov, a naivne sa odvolával na to, že volebné zoznamy v dome, kde býva niekto strhnul. Takto z vlastnej nedbalosti a za pomoci STV urobil si príležitosť nemiestne ovplyvňovať voličov v prospech HZDS.

Podotýkame, že tento príbeh mohla STV bez ujmy informovanosti občanov vysielat' kedykoľvek po voľbách, bez toho, aby porušila ustanovenia § 23 ods. 6 citovaného zákona.“

Podľa § 24 ods. 4 volebného zákona: „Ak sa voľby konajú vo dvoch dňoch, začínajú sa o štrnásť hodine a končia sa o dvadsiatej druhej hodine prvého dňa. Druhého dňa sa voľby začínajú o siedmej hodine a končia sa o štrnásť hodine.“ Podľa § 23 ods. 6 volebného zákona: „Štyridsaťosem hodín pred začatím volieb a v deň volieb je zakázaná volebná kampaň v prospech alebo neprospech politickej strany alebo neprospech politickej strany alebo kandidáta slovom, písmom, zvukom a obrazom v hromadných informačných prostriedkoch, v budovách, kde sídlia okrskové volebné komisie, a v ich bezprostrednom okolí. Zverejňovať, výsledky predvolebných prieskumov verejnej mienky je dovolené najviac do siedmeho dňa pred dňom volieb.“

Podľa § 24 ods. 1 volebného zákona rozhodnutím predsedu Národnej rady SR č. 105/1994 Z. z. z 25. 4. 1994 bol termín vykonania volieb určený na 30. september 1994 a 1. október 1994. Podľa ustanovenia § 24 ods. 4 volebného zákona sa voľby začali 30. septembra 1994 o štrnásť hodine. Zákaz volebnej kampane podľa § 23 ods. 6 nadobudol účinky ustanovené zákonom 28. septembra 1994 o štrnásť hodine. K jeho porušeniu nemohlo dôjsť 27. septembra 1994 ako uvádzajú navrhovatelia v súvislosti s vystúpením Ivana Gašparoviča.

Pre rozhodnutie o tejto časti volebnej sťažnosti Hnutia za prosperujúce Česko + Slovensko zásadný význam má vymedzenie predmetu volebnej kampane. Volebný zákon predmet volebnej kampane výslovne nedefinuje, ale z ustanovenia § 23 ods. 6 ústavný súd odvodzuje, že predmetom volebnej kampane je vyjadrovanie názorov v prospech alebo neprospech politickej strany alebo kandidáta.

Podľa § 23 ods. 1 volebného zákona: „Časom volebnej kampane sa na účely tohto zákona rozumie obdobie začínajúce 23 dní a končiace 48 hodín pred začatím volieb.“ Ustanovenie § 23 ods. 6 umožňuje interpretáciu práva založenú na tvrdení o nesúlade ustanovenia § 23 ods. 1 a § 23 ods. 6 volebného zákona, lebo aj po skončení volebnej kampane (t. j. menej než 48 hodín pred voľbami) zakazuje volebnú kampaň. Ústavný súd takú možnosť výkladu zákona odmietol. Ustanovením § 23 ods. 6 po skončení volebnej kampane sa zakazuje činnosť, ktorá v čase volebnej kampane podľa § 23 ods. 1 volebného zákona, je predmetom volebnej kampane. Zákon neurčuje subjekt, ktorému sa adresuje zákaz podľa § 23 ods. 6. To znamená, že ide o všeobecný zákaz, ktorý majú dodržiavať hromadné informačné prostriedky, politické strany a hnutia, jednotliví kandidáti, ako aj ďalšie subjekty.

Pri uplatňovaní zákonov nastávajú situácie, keď právne normy upravujúce správanie subjektu práva sa môžu navzájom prekrývať, a preto treba určiť hranice predmetu ich úpravy. Taká situácia nastáva aj pri uplatňovaní § 23 ods. 6 volebného zákona. Od zákazu vystúpenia v prospech alebo neprospech politickej strany alebo kandidáta treba odlíšiť vystúpenie predstaviteľov štátnych orgánov podľa § 4 ods. 2 zák. č. 254/1991 Zb. o Slovenskej televízii v znení neskorších predpisov (úplné znenie zák. č. 271/1993 Z. z.). Podľa citovaného ustanovenia: „Slovenská televízia je povinná dať k dispozícii potrebný vysielač čas štátnym orgánom pre výzvy v krízových situáciách a pre iné dôležité oznámenia určené verejnosti“. Podobne podľa zákona č. 255/1991 Zb. o Slovenskom rozhlase v znení neskorších predpisov (úplné znenie zák. č. 270/1993 Z. z.): „Slovenský rozhlas je povinný dať k dispozícii potrebný vysielač čas štátnym orgánom na výzvy v krízových situáciách a na iné dôležité oznámenia určené verejnosti“ (§ 5 ods. 4).

Ivan Gašparovič v čase vystúpenia v televíznych Aktualitách 27. 9. 1994 vykonával funkciu predsedu Národnej rady Slovenskej republiky. Jozef Moravčík v čase vystúpenia v televíznych Aktualitách 28. 9. 1994 vykonával funkciu predsedu vlády Slovenskej republiky. Politickú príslušnosť: predsedovi Národnej rady Slovenskej republiky, ani predsedovi vlády Slovenskej republiky nezakazuje Ústava Slovenskej republiky, ani nijaký platný zákon. Politická príslušnosť predstaviteľov Národnej rady Slovenskej republiky a vlády Slovenskej republiky je dôsledkom slobodnej súťaže politických síl v demokratickej spoločnosti, ktorú chráni čl. 31 ústavy. Politická príslušnosť nesmie mať vystúpenia predstaviteľov štátnych orgánov podľa § 4 ods. 2 zákona o Slovenskej televízii, ani podľa § 5 ods. 4 zákona o Slovenskom rozhlasu. Podmienkou, ktorú vystúpenia predstaviteľov štátnych orgánov musia splniť je, aby obsahom vystúpenia bola výzva v krízovej situácii alebo iné dôležité oznámenie určené verejnosti. Splnením tejto podmienky Slovenskému rozhlasu a Slovenskej televízii vzniká právna povinnosť predstaviteľovi štátneho orgánu odovyselať výzvu, ktorej obsah je v súlade so zákonom. Ďalšou podmienkou pre odovysielanie takej výzvy je, aby nebola v rozpore s § 23 ods. 6 volebného zákona, teda aby jej obsah neslúžil v prospech alebo neprospech politickej strany alebo kandidáta.

Zákon neupravuje skrytú predvolebnú kampaň, ktorá sa pre častí verejnosti môže udiť, spojením predstaviteľa štátneho orgánu s politickým subjektom, ktorý ho navrhol do štátneho orgánu. Volebnou sťažnosťou napadnuté vystúpenia môžu byť protiprávne len v prípade dôkazu o tom, že ich obsahom bolo vystúpenie v mene politických subjektov zúčastnených na voľbách.

Navrhovateľ na dôkaz porušenia volebného zákona vystúpeniami Ivana Gašparoviča a Jozefa Moravčíka navrhuje vykonať: dôkaz videozáznamu televíznych Aktualít zo dňa 27. 9. 1994 a 28. 9. 1994. Rovnaký dôkaz navrhuje aj v prospech namietaného porušenia volebného zákona odovysielaním vyjadrenia Vladimíra Mečiara v prvý deň volieb 30. 9. 1994.

Podľa § 31 ods. 1 zák. č. 38/1993 Z. z. ústavný súd vykonáva dôkazy potrebné na zistenie stavu vecí. Podľa § 31 ods. 4 citovaného zákona o vykonaní dôkazov primerane

platia ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. V zmysle § 120 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku súd rozhoduje, ktoré z navrhovaných dôkazov treba vykonať. Z citovanej právnej normy vyplýva, že ústavný súd nemá povinnosť, vykonať: všetky navrhované dôkazy. Na to nadväzuje aj § 31 ods. 3 zák. č. 38/1993 Z. z. v spojení s § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý upravuje, že súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uvedie aj to, prečo nevykonal navrhovaný dôkaz.

Dosiahnutie stavu úplného súladu zákona s prípravou a priebehom volieb je prakticky neuskutočniteľné. Ak by sa nespokojnosti politických strán a hnutí zúčastnených na voľbách s výsledkami dosiahnutými vo voľbách prejavila vždy po voľbách tým, že začnú podávať, volebné sťažnosti, môže to viesť, k spochybňovaniu parlamentnej demokracie a volieb. Vyhlásenie volieb za neplatné z dôvodu nepatrného porušenia ustanovenia zákona k príprave a priebehu volieb vytvára príležitosti pre vedomú manipuláciu s voľbami. Volebný zákon vytvára mechanizmus pre riešenie sporných otázok súvisiacich s voľbami, ako aj pre ochranu zákonnosti prípravy a priebehu volieb. Právomoci volebných komisií na cele so Slovenskou volebnou komisiou, súdov a obcí predstavujú dostatočné prostriedky na zabezpečenie zákonnosti volieb v prípade menej závažných porušení volebného zákona. Preto ústavný súd v prípade volieb do Národnej rady Slovenskej republiky právomoc vyhlásiť: voľby za neplatné na základe úvahy, ktorú mu dovoľuje § 63 ods. 1 zák. č. 38/1993 Z. z., uplatní iba vtedy, ak dôjde k hrubému alebo závažnému porušeniu alebo opakovanému porušeniu zákona spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Iba také správanie môže byť; príčinou pre uplatnenie právomocí ústavného súdu, ktoré mu dovoľuje rozhodnutí, podľa § 63 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z.

Dôkazné bremeno o tom, že volebný zákon bol porušený spôsobom, ktorý predstavuje porušenie ústavného princípu slobodnej súťaže politických síl v demokratickej spoločnosti a je dôvodom pre vyhlásenie volieb za neplatné, znáša navrhovateľ. Ako dôkaz tejto skutočnosti navrhovateľ uvádza:

„Hnutie za prosperujúce Česko + Slovensko začiatkom augusta v prieskumoch verejnej mienky bolo na hranici 5 %. Po nespravodlivej kampani zo strany STV naše

preferencie klesli na hranicu 2,5 % ešte 10 dní pred voľbami.

Po vystúpeniach I. Gašparoviča, J. Moravčíka a V. Mečiara sme vo voľbách skončili s 1,05 %.“

Prieskumy verejnej mienky týkajúce sa preferencií jednotlivých subjektov zúčastnených na voľbách sa vykonávajú pomocou štatistických metód na náhodne zostavených vzorkách voličov. Ich výsledky majú pravdepodobnostný charakter, ktorý nemožno stotožniť: s istotou, že výsledky volieb budú totožné s výsledkami prieskumov, ak sa nevyskytnú ďalšie okolnosti. Preto z nich nemožno s istotou odvodiť: záver, že rozdiel medzi predpovedaným a faktickým výsledkom volieb je dôsledkom pôsobenia okolností, ktoré sa nebrali do úvahy vo vykonanom prieskume verejnej mienky. Výsledky prieskumov verejnej mienky nemajú pre ústavný súd povahu dôkazu opodstatňujúceho vyslovenie rozhodnutia o neplatnosti volieb.

Dôkaz navrhnutý Hnutím za prosperujúce Česko + Slovensko pozostáva z dvoch údajov, ktoré nespája príčinná súvislosť.. Tvrdenie, že Hnutie za prosperujúce Česko + Slovensko bolo podľa prieskumov verejnej mienky začiatkom augusta na hranici 5 % a vo voľbách skončilo s 1,05 % v dôsledku nespravodlivej kampane zo strany STV, nemá povahu právne relevantného dôkazu pre konanie o volebnej sťažnosti pre nezákonnosť: volieb podľa § 63 ods. 1 písm. a) zákona č. 38/1993 Z. z.

Pretože navrhovateľ iný dôkaz o porušení ústavných princípov volieb, ani o nezákonnosti volieb do Národnej rady Slovenskej republiky konaných 30. 9. 1994 a 1. 10. 1994 neposkytol, ústavný súd podľa § 63 ods. 1 písm. d) zákona č. 38/1993 Z. z. rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok

V Košiciach 2. novembra 1994

JUDr. Milan Č i ě

predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky